

van; de hazánk területén teendő jövendő vizsgálatokat figyelemzetni kívántam különösen az e vidék földtanilag oly feltűnően különböző képletei kőolajat tartalmazó határreégeire, a melyek a legközelebbi szomszédságban a különben terméketlen talajból nem megvetendő jövedelmet nyújtanak.

Már 1780-ban, tehát csaknem 100 évvel ezelőtt Fichtel az ő „Nachricht von den Versteinerungen des Groszfürstenthums Siebenbürgen“ című műve 146 lapján említi: „Bergöhl bey dem Pass Ojtoz in dem neu besetzten Grunde Soosmező.“

Újabb időből előttem van a Szebenben székelő „Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften“ kiadta „Verhandlungen und Mittheilungen“ című közlöny XVI kötet 214 lapján, Gutenbruner tudor úrtól Ojtozból egy rövid közlemény a kőolaj előfordulásáról Soosmezőnél, a melyben újból megállapítja jelenlétét.

Csodálatos, hogy a kőolaj ipar általános lendülete ellenére, azon az egyetlen ponton, a hol feltehető, hogy nagyobb mennyiségben előfordulhat, még nem történt komoly és okszerű kísérlet furás útján hozzá juthatásra.

Uj római feliratok Erdélyből.

Tordán, a hajdani „Salinae“ helyén, a legközelebbi évek, mint rendesen, ismét hoztak felszínre érdekes leleteket az ó korból. Felette sajnos, hogy e leletekről többnyire csak akkor értesülünk, a mikor a találás eredeti viszonyait már többé kideríteni nem lehet. Ha jutunk is tudomására annak, hogy mit leltek, sőt ha magokat a lelt tárgyakat mind vagy részben meg is láthatjuk és szerezhethetjük, a rólok adható leírás hiányosnak marad, mert régészeti tárgyak valódi jelentőségének megítélésében a lelhely pontos kijelölése és a találás körülményei végzetlenül fontos adatok, a melyek, ha hiányzanak, sokszor értéktelenné teszik a tudomány számára még az oly tárgyakat is, a melyek különben magokban véve igen becsesek és tanúságosok lehetnének.

Egy kissé szerencsésebb helyzetben vagyunk a feliratos kövekre nézve. Az ezeken levő irás vagy irásnyom megmarad, és rendesen önmagában értelmezi magát. Igaz hogy éppen ezért zavart is okozhatnak, ha valamikor el lettek távolítva arról az eredeti helyről, a melyen először voltak felállítva; rendesen azonban rövid idő alatt sikerül az ily esetek okozta tévedéseket helyre igazítani, még pedig annál könnyebben, mentől több adat van rendelkezésünkre az illető vidékről vagy országrészből.

Am ezeknél meg az a baj, hogy a mily könnyűnek látszik első pillanatra egy latin vagy görög felirat elolvasása, ha a kő és a betűk épek és tiszták, oly bajossá lesz, ha a kő mállott vagy csonka, ha a betűk megsérültek, és ha, a mi éppen nem ritkaság, a felírás hibás. Megtörtént ugyanis elég gyakran az ókorban is, hogy a kőfaragó, a kinek a feliratot a kőbe kellett vésní, szókat vagy egyes betűket kifejezett vagy a betűk sorrendjét megcsereélte; sőt volt eset rá, hogy a kőfaragó írástudatlan levén az eleibe adott írásmintát nem értette és így okozta a zavart. Am még az ép és tiszta feliratok helyes olvasása — az értelmezésről nem is szólva — nem oly önkényt jövő dolog, hogy pl. fel lehetne tenni, hogy a ki jól tud latinul, okvetetlenül el is tudja olvasni a latin feliratot. Kitűnő szaktudósokon is megesett már, hogy hibásan olvastak. Nincs azért kényesebb dolog, mint egy felirat szövegét más szemével olvasni, az az más közlése után kiadni. Csak a saját szembe lehet itt bizni, csak a ki saját szemével látta, vállalhat felelősséget közleménye hibáiért.

Noha tehát már a nyár elején tudomásunk volt róla, hogy Tordán találtak új feliratokat, sőt másolataikat is volt alkalmunk látni, közölni még sem mertük, a míg magunk meg nem láthattuk. Augustus folytán ez évben szerencsésen eljuthatván Tordára Pálffy igazgató tanár úr gondos őrizete alatt megtaláltuk azt az ujonnan talált három követ, a melyek feliratai még eddig nem voltak közölve, s adjuk azok szövegeit saját másolásunk szerint, a mint következik:

1. Fogadmányi oltár fehér mészkőből, magassága 0.84 méter, a melyből a felső és alsó párkányok 0.33 métert vesznek el, úgy hogy a feliratos lap egész magassága 0.51 méter, szélessége 0.33 méter. A kőlap felső bal szegletétől mintegy 30 foknyi szög alatt jobbra vonuló szabálytalan vonalban el van törve, a törés azonban egyetlen betűt se tett ismerhetlenné; találták a Velics György háza alapja ásásakor 1875-ben, jelenleg a gymnaciumban van Tordán:

LIBEROPA
 {^I_EETLIBERAE
 MULP♦FLA
 MIN°SIM
 M LIBRAR
 P

1. Az L betűnek az egész feliratban az alsó vonás végén s alakú czifrasága van, a mely ily alakban tünteti fel Ls.

2. T, R és I betűcsokorba van egyesítve; a törés az első sor E és R betűi közt megy el, a második sorban az R betűt szeli ketté, aztán a második és harmadik sor közt éri a kő jobb szélét.

3. A pont háromszögű.

4. A MIN után következő betűcsokor egymásra dőjtött két s betűhöz hasonlít így $\overset{\infty}{S}$.

5. Az M után a szokott felfordított hárslevél; a sor végén A és R öszszecsokorosítva.

6. A P mellett jobbra balra nagyocska hárslevelek felfordítva.

Libero patri et Liberæ M(arcus) Ulp(ius) Flamin(i?)us imm(unis) librar(ius) p(osuit).

A felirat értelmezéséhez nem sok mondani valónk van. M. Ulp. Flaminus a gondoktól felszabadító istenségeknek felállítja ez oltárt, hihetőleg azért, mivel a régi ohajtott mentességet (immunitas) megnyerte. Természetes dolog, hogy a felirat szerzője miféle librarius, azt nem tudjuk, épp oly kevéssé, hogy micsoda teher vagy szolgálmány alól nyert felmentést.

Ackner és Müller (Die römischen Inschriften in Dacien) 671 sz. alatt ugyanesak tordai leletű sirkövön látnak egy Aurelius Victor nevű „optio librarius“-t. Ebből kiindulva könyvtárusra nem is lehet gondolni, hanem hivatalnokot, valami irodaigazgató félét kell értenünk; az ilyen lehet „immunis“ mint hivatalnok, a menyinyiben adó- és szolgálmányok alól mentes; de lehet, hogy itt az „immunis“ éppen egy nyugalomba helyezésre, a hivatalos gondoktól és munkától való megszabadulásra vonatkozik.

2. Sirkő (?) töredéke homokkőből, magassága 0.40 m., szélessége éppen anynyi, de alkalmasint csak fele van meg; találták a szindi völgyben 1876-ban, jelenleg az unit. gymnasiumban Tordán:

P ◊ A E L ◊ A T T
◊ L ◊ E T ◊ A E L ◊ A T I
E M E R I T U S
V E R A ◊ C O N
F

1. A pontok mind háromszögűek, a sor végén T és I csokorban.

2. ET csokorban.

P(ublio) Ael(io) Atti(lio ? v. Attiliano?) . . . . .

L(ibertus) et Ael(ius) At(ilius v. Atilianus) . . . . .

Emeritus . . . . . (et Se)

vera con(junx) . . . (bene merenti)

F(ieri)

(Curaverunt).

Csonka levén és alig tartalmazván egyebet, mint neveket, nem lehet még hozzávetőleg se kiegészíteni.

3. Fogadmányi kis oltár durva szemesés homokkőből, magassága 0.135 m. szélessége 0.08., vastagsága ugyanannyi, a párkányok közé foglalt test szélessége éppen csak 0.06 m.; tallálták a vártetőn, szőlőrigolyozás alkalmával 1877 tavaszán, ugyanott.

**D I A
N A E**
I N V I C T
F E C I T · E T D
C R E S C E

1. A felirat felett a felső párkány csapanós lapján egy kerek rózsza és látható, a mely jegy hihetőleg két rózsza közt állott, és igen érdekes adalék a keresztalak díszül használásához nem keresztény emlékeken, de érdekes sajátságos formájáért is, a mely élénken emlékeztet a „triquetra“ név alatt ismeretes jelvényre, csak hogy négy karu; a két első sor egészen elfoglalja az oltárka tömbe első lapját, a három utolsó sor az alsó párkány lapjaira van vésvé; e sorok végei a szegleten lepattantak.

2. E T sajátságos csokorban, az E középvonása a T függőleges vonásáig ér.

Dianae invict(ae) fecit et d(icavit) Cresce(ns).

Az utolsó név nem lehet Crescentius, mert enynyi nem férhetett volna oda. A felirat egyszözü és nem szorul semmi értelmezésre.

Unsere geistige Bildung
von Dr. L. NOHL. Leipz. 1877.

Ez irat nyomtatékos felszólalás az alsóbb és felsőbb iskolák egyoldalú értelmi nevelése, szerző szerint „nyelvészet-irodalmi beverklizése“ ellen. A Conversationslexicon-szerű műveltség nem jutlat elég helyet a művészetnek, s ez az oka, hogy az ideális szellem a felsőbb iskolázás köréből is elköltözött. A zene és költészet keltik fel bennünk a minden lét harmonikus összefüggésének kimondhatatlanul kedves érzetét; ezek úgy hatnak ránk, mint a vallás; ezek az életre s a mi valódi műveltségünkre tartoznak.

A müncheni mű akademia több mint harmincz év óta törekszik arra, hogy a képző-művészetek által nemesebb ízlést teremtsen, hogy a műipart fejlessze, s a plastikai és festői díszítés ügyét Németország déli részében előbbre vigye. De még nagy idő telik bele, míg Németország a képző művészetek Offenbachadajaitól és a velők járó trivialis csapadéktól megmenekszik.

Zene conservatoriumok szép számmal keltek; de azokban még koránt sem kapott lábra az a felfogás, hogy a zene a magasabb

emberies létezés alapfeltétele és jelentékeny alkatrésze. A zene nem csupán „széptíti az életet“, mint a hogy még a berlini királyi zene-akadémia is vallja: hanem merős-merőben új életnek veti és teremti meg az alapját. Az irányadó körökben is érzik ezt sokan, s ez okból évek óta rajta vannak, hogy a tudomány- és műegyetemekben a művészettudományt is bevigyék.

Az egyetemeken vannak irodalomtörténeli és sok helyt aesthetikai tanszékek; de a legtöbb aesthetikus, mű- és irodalomtörténész a könyvek mellől került a tanterembe. Innen az a sajátos túlnemény, hogy akárhány udvari, állami vagy egyetemi könyvtárban haszontalan keressük Liszt vagy Wagner értekezéseit vagy műveit. Ebből magyarázható, hogy tudósaink a szép és jó stíl híjával vannak. Gervinus stílja valóságos borzadályllyal tölti el az olvasót. Doctrinár-módrá kerekített mondatai, mint meganynyi halálfők vicsorítanak rád fogat; az utókor pedig bámulni fog, hogy a kinek a művészet- és életre semmi érzéke sem volt, annak művészet- és életéről írni lehetett.

Strauss Dávid, a kit sok helyt és sokan úgy magasztalnak, mint a „német stíl nagy mesterét“, mihelyt nem úgy áll előttünk, mint positiv anyagot közlő tudós: száraz, egész a merevségig mozdatatlan, sőt a laposságig világos. „A régi és új hit“ című művében ép ott lesz száraz és trivialis a stílja, a hol a legbensőbb meggyőződés életét és melegét keresve keressük. Ha a kor, vagy az emberiség életében való őszinte igazi részvétel forog szóban: Strauss maga a megtestesült szellem és kedélytelenség. Még magánál Vischernél is, — kinek nem merőben tudományos irataiban anyagi finom megjegyzésre és ötletre bukkanunk, — meglátszik az egyoldalú nyelvészeti-irodalmi mivelttség. Stíljának minden frisesége és élénksége mellett sem bír a pezsgő élettel és művészettel folyvást lépést tartani, mert hiányzik nála a zenei mivelttség.

S ha a modern német próza- és regényírókat tekintjük: ott sem áll cseppel is jobban a dolog. Gutzkow Károly maga megvallotta, hogy rá a zene semmilyen emberies hatással nincs, s e vallomás természetét eléggé anti-poetikus színben mutatja. — Freitag Gusztáv regényeiben és korrajzaiban úgy festi az életet, mintha a törvényszéki okmányokat vagy a Pitavalt olvasnók. S ez az eszményiség nélküli regény és beszélyírás Temme Jodok bűnügyi-beszélyeiben éri el netovábbját. E Saharában kivételes oáz Ludwig Ottó, a ki az élet igaz hangján szólal meg, mert valódi belső azaz ethikai és aesthetikai mivelttsége van.

Szegyenszemre a művészettől bizonyos tekintetben távol álló körből, a jogtudomány teréről loztuk fel például Puchta élénk és szép stílját. Az ő főtörvényszéki döntvényei stíljával szemben megcségyelhetik magukat Temmé, Freitag és Gutzkow. Puchta irálya oly világos, tömört és szabatos, hogy az ember szintűgy óhajtana, bár csak regényeinket ily jogtudományi jelentések stíljában írának.

A mondottakból világos, hogy nem valamely új szellemi divatos tan fölvételéről van szó, mint fájdalom! annak idejében, az irodalom-történet és a műtörténet fölvétele alkalmával volt; hanem a szép világa feltárásáról, egy mindent felölelő életkör felfogásáról. Mint a logika és matematikával, azonképpen a szép tanulmányozásával a természetes szellemerőket fejttük és fokoztuk, s a különféle studiumok által oly sokképpen megzavart egyensúlyt helyreállítjuk. A matematika és bölcelet a szellem általános iskolája ugyan; de sajátképpen csak az értelem világát művelik: ellenben az eszmény-tan, mint a gyermekkorban a vallás, gyökörlatilag szemlélhető módon, nekünk az emberiség összes szellemi és erkölcsi létéről nyújt képzetet. A nagy eszményképek felmutatása föléleszti gyermekkorunk óta elhanyagolt s száradásnak indult magasabb nézlelő és érző-erőinket, s az egész életet felölelő spontan kódélyerőre és intuitív képzetereire segít. A zene tudománya nem engedi, hogy az ifjú elszakadjon az élettől, sőt éppen annak a teljességébe vezet. Az igazi eszményi nézet és a szabad létérzet, épp mint a vallás az egész életbe vezetnek be, széttörrik az élet üres káprándjait, s azt adják kezünkbe, a mi benne biztos és tartós.

Valóban, ha felsőbb tanintézeiteinkben a rég érzett magasabb eszményi képzés ürét betöltik, ezzel nemcsak azt a csorbát kőszö-
 tülük ki, melyet az egyoldalú szakképzés az egyesek szellemi erőin ejt: hanem az életet is megtermékenyítik, mert a magasabb intézetekből kikerült új polgár az életet minden szerveivel megragadja, minden lépte-tette kidomborodott jellemét, önálló erejét tanúsítja, s működéseiben folyton-folyvást egészebbé és teljesebbé lesz. Szóval, az ily miveltségű napról-napra gyarapodik; ellenben az egyoldalú szakmíveltségű minduntalan kevesebb értékű lesz, mert a szakképzés a tulajdonképi productív miveltséget megöli, s csupán csak napszámokat teremt, kik az életet úgy tekintik, mint a mely rájuk nézve megfagyott, megdermedett.

F. L.

Több állatosztályi vándorlási vonalairól és elterjedéséről

Dr. Dezső Béla, é. tanársegéd.

(Alfred Rusel Wallace „Die geographische Verbreitung der Thiere“ Dresden, 1876. munkája után.

(Vege)

Szárazföldi Puhányok. ¹⁾

A szárazzi Csigák elterjedése a rovarokéval némely vonásokban megegyez, míg másokban egymástól erősen eltérnek. Mind-

¹⁾ J. m. 602. 1.

két csoportnál ősrégi kor hatásait az elterjedés néhány sajátos eszközei mellett látjuk; de míg ezen hatások a rovaroknál az általánosan lehetséges önkényes és önkénytelen mozgásra maximumot értek el, a szárazföldi puhányoknál csaknem minimumon találjuk. Ámbár bizonyos mérvben az éghajlattól és növényzettől függve, az utóbbiak a szerves viszonyoktól függőbbek, és jelentékeny mérvben az általános szerves környezettől („Enviroment“). Ezen sokféle okoknak, melyek számtalan időszakon át hatásosak voltak, eredménye az volt, hogy a főképen jellegesen szerkezetű alakok jelentékeny egyformasággal a földön elterjedtek, míg nemi és alnemi alakok gyakran bámulatosan helyhez kötöttek.

Ugy látszik, hogy szárazföldi Csigák még inkább mint a rovarok, első tekintetre, maguk számára egyedül területeket követelnek; de Wallace után ismeretesebb a buvázkodás ilyen módszerének hátrányai. Sokkal inkább tanulságos azokat azon területekre és alterületekre visszavezetni, melyeket a magasabb állatok elterjedésével leginkább megegyezőnek találunk, és a sokszerű rendellenességek, melyeket feltárnak, ugyananynyi problémáknak tekintendők, melyeket szokásaik és háztartásuk gondos tanulmányozásával kell megtoldani, és sajátkép az elrejtett okok felkeresésével, melyek a szárazföldi Csigáknak módjukba juttatták oly messzire országok és oceanok felett elterjedni.

A vándorlási vonalak, melyeket a száraz Csigák követtek, csak némi pontossággal is alig állapíthatók meg. Ugy látszik, hogy szárazföldeken állandólag lassanként minden irányban terjednek, valószínűleg hamarabb akadályozva szerves és physikai viszonyok, mint más akadályok által, melyek a magasabb csoportokat korlátozzák. Az ocean felett lassanként szórattak el, és oly eszközök által, melyek talán nagyon hosszú időközökben hatásosak, de a melyek a családok és nemek tartamának korszakain belül meglehetősen jól hatnak. Ebből következik, hogy, ámbár a szárazföldi Csigáknál és Rovaroknál a képesség az elterjedésre szerfelett egyenlőtlen, az összegeződő földrajzi elterjedés csaknem ellenkezője annak, mit várnunk kellene, — az előbbieket általában kevésbé világosan vannak helyhez kötve, localisálva, mint az utóbbiak

A szárazföldi állatok különböző csoportjainak különböző útvonalai felől vándorlásukat és elterjedésüket illetőleg ezen megjegyzéseknél többet maga Wallace sem mer nyújtani. E megjegyzéseket a legjobb esetben csak a sokféle bűvárlati utak jelzéseinek tartja, melyek előttünk az állatok tanulmányozása által földrajzi szempontból nyíltak meg és azáltal, hogy mi tér- és időbeli elterjedésükre úgy tekintünk, mint a földtörténelem

fontos részére. Sokat kell még dolgozni, míg az anyagok a tárgy teljes kezelésére minden ágban meglesznek és Wallace azt reményli, hogy ezen könyve a szükséges tények rendezésére és rendszeres gyűjtésére fog vezetni. E szempillantásban valamenyny nyilvános museum és magán gyűjtemény állattani tekintetből van berendezve. Minden értekezés, monographiák és catalogok többé vagy kevésbé teljesen állattani berendezést követnek, és a legnagyobb nehézség arra nézt, ki a földrajzi elterjedést tanulmányozza, a földrajzi gyűjtemények teljes hiányzása, és a teljes és összehasonlítható helyi catalogoknak csaknem egészen hiányzása. Mielőtt minden jól körülirt kerület — minden tenger és minden fontos sziget fontosabb állatsoportjainak minden faja egységes terv szerint, és hasonló névjegyzékkel nem fog catalogba kerülni, addig egyáltalában az állatok földrajzi elterjedéséről megbízható tudósítás nem lehetséges. Az több mint kívánatos. Többen a legritkább viszonyok közül az állatalakok és hazájok közt egészen tekintet nélkül hagyattak, annak következtében, hogy azon helységnek terményei museumainkban és gyűjteményeinkben sohasem állítottak össze. Nehányan kevesen az olyan összefüggések közül modern tudományos útzók által világosságba helyeztetek, de sok más még felfedezésre vár és talán a természetrajznak egy sines frisebb és termékenyebb mezeje kibívárlatlanul. Ezen különös és gondolateltő összefüggések közül a legtöbbet szigetek terményei között találjuk, összehasonlítva egymással vagy a Szárazföldekkel, melyeknek függelékeit képezik; de ezek eléggé sohasem tanulmányozhatók vagy csak fel sem fedezhetők, ha átnézhetőleg nem csoportosítottak. Ha a szigetek Madarai, a feltünőbb rovársaládai és szárazföldi Csigái együtt tartatnak, úgy hogy a szomszédos Szárazföldek vagy más szigetek hasonló összeállításával könnyen összehasonlíthatnak, akkor Wallace feltevése szerint, csaknem minden esetben a szín vagy alak sajátosságaira akadunk, melyek egymástól nagyon különböző csoportokon áthaladnak és helyi vagy földrajzi befolyásokat pontosan megmutatnak. Ezen coincidáló változatok közül némelyeket Wallace e művében feltüntetett, de mostanig azok rendszeresen soha sem vizsgáltattak meg. A vállalkozó bűvár számára a gazdagság fel nem dolgozott aknáját tartalmazzák és valószínűleg valamely elrejtett törvény felfedezésére fognak vezetni (mely a „természeti kiváláshoz“ pótlékul fog szolgálni), mely úgy látszik nagyon kívánatos, hogy az állatok külső characteristicáiból sokat megmagyarázhassunk.

Wallace végezetül azon gondolatot meri kimondani (kifejezésével élve) hogy természetbűvárok, kik hajlandók a bűvárlat járatos ösvényéről letérni, a tanulmányozás itt jelzett útján új és érdekes feladatokra fognak találni, melyek a transcendentális boncztan légbeli magasságainál vagy a modern osztályozás ösz-

szekúszált bonyolulatánál gyönyörködtetésben és ingerre nézt nem kevesebb értékkel bírnak. És ez olyan tanulmány, mely bizonyosan a természet öszhangzatának és szépségének jelentékenyebb becsülésére a kölesönös függésnek és a bonyolult összefüggéseknek teljesebb megértésére fog vezetni, melyek minden állati és növényi alakot a mindig változó földdel, mely őket tartja, nagy szer- ves egészszé kapcsol össze.

Az erdélyi muzeum gyűjteményei számára f. év június havában beérkezett adományok.

I. Könyvek és kéziratok: A bajor kir. tud. Akademiától, Sitzungberichte 1876, 5. Heft. — Mosel Antaltól 6 köt. könyv és 1 köt. kézirat. — Gámán Zsigmondtól 13 köt. könyv. — Finály Henriktől 5 köt. — Széki Miklóstól, Tableau des monnaies d'or et d'argent. Génève 1827, 4r. — M. kir. földtani társulattól, Évkönyve VI. köt. 1 füz. Bpest 1877. — Bereczki Mátétól, Gyümölcsészeti vázlatok. Arad 1877. — Ker. Magvető szerkesztőségétől, „Ker. Magvető“ 1877, 2-ik füz. — Tóth Mihálytól, „Kolozsvár környékének kőzetei“. Kolozsvár, 1877. — Gött János brassai nyomdájától 6 nyomtatvány. — S. pataki nyomdától 2 nyomt. — Özv. gr. Teleki Domokosné gy. Teleki Clementinától, néhai legid. gr. Teleki Domokos kéziratai (egy külön szekrényvel). —

II. Régiségek és érmek: Özv. Bruzer Mártonnétól 3 ez. pénz. — Solymosi Endrétől 1 ar. pénz. — Matócsi Jánosnétól 1. réz. p. — Groisz Károlytól 13 ez. 2 réz. p. — Polez Albertől 2 ez. 1 r. p. — Bagoly Sándor mérnöktől egy régi olajfestvény.

III. Természeti tárgyak: Kitömött madár, 1 plectrophanes nivalis ♀ Mey. Volf ur ajándéka. — Koponyák: 1 alauda arvensis ♂, 1 anthus pratensis ♂. — Szegycsontok: 1 picus viridis ♀, 1 loxia coccothraustes ♂, 1 plectrophanes nivalis ♀, 1 alauda arvensis ♂. — Lábok: 1 loxia coccothraustes, 1 alauda arvensis, 1 alauda arborea, 1 anthus pratensis, 1 hirundo rustica. — Fészkek tojással: lanius collurio, alauda arvensis, sylvia cinerea 2—2 tojással. — Kitömött emlős: 1 ericetus frumentarius. — Egész csontváz: 1 corvus pica ♂ (szárny- és farktollal) 1 upupa epops ♂; emlősök; 1 canis vulpes ♀; 1 lepus timidus ♂. — Szeszben 1 plecotus auritus. — Pillangó: 2 sphinx nevű. Pittner Gáspár úr ajándéka.